

Disputatio medica inauguralis de venae-sectionis usu & abusu

<https://hdl.handle.net/1874/345224>

DISPUTATIO MEDICA
I N A U G U R A L I S
D E

22.

Venæ-Sectionis Usu & Abusu.

Q U A M
AUSPICE, SUMMO NUMINE
Ex Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

M. JOHANNIS LEUSDEN,

Philosophiæ Doctoris, & Linguae Sanctæ in Illustri
Academia Ultrajectina Professoris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici Consensu, & Nobilissima
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus, Prærogativis &
Privilegiis, ritè & legitime consequendis,

Publico examini subjicit

HENRICUS LIPSTORFF, LUBECENS.

Ad diem 24. JULII, hora loquæ solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clō lōc xciij.

DEO,
PATRONIS,
COGNATIS,
ATQUE
AMICIS.

TRAJECTI ad RHEINUM,
SACRUM
EX OFFICINA CISTICI HALMA, Acaemize
Typographi, cl. lcc xciii.

DISPUTATIO MEDICA

IN A U G U R A L I S,

DE

Venæ-Sectionis Ufu & Abufu.

Enæ-Sectio Græcis φλεβοτομία, à φλέψ vena & τέμνω feco, dicitur, est emissio sanguinis per venam secundum longitudinem sui contextus fibrosi, mediante chirurgico instrumento dextre adhibito, dissectam.

§. I I.

Ne autem Herculeo & Generoso hoc medicaminis genere utentibus successus infidus, irritus vel infelix obtingat, ante omnia œconomix nostræ, præsertim autem sanguinis ideam & notitiam quantum possibile claram & distinctam proponemus, exinde enim sponte quasi de ejusdem Ufu & Abufu dijudicari poterit. In hisce autem enucleandis pro angustia pagellarum more Academico ventilandarum procedam, 1. inquirendo quid sit humor, 2. quid sit sanguis, 3. in quibus vasis contineatur, 4. ejus munia & effecta in nostra machina. Hoc vero feliciter ut succedat, Divinum exoramus Numen.

§. I I I.

Humor est quodcunque corpus fluidum, sensus nostros incurrens, naturaliter in suis vasis contentum & elaboratum. Hinc aër ejusque subtiliores particulæ extra humorum definitionem eliminantur, quamvis sint requisita absolute necessaria ad fluiditatem inducendam, augendam & conservandam, utpote quæ alibi suos debent ortus, nomina & actiones etiam extra corporis nostri peripheriam conservantes. Spiritus etiam animales & si velis vitales & naturales hisce annumerandi veniunt, utpote summe mobiles vel potius actu in motu existentes, tenuissimi & propter summam ejus

DISPUTATIO MEDICA
IN ACADEMIA
DE
VENETIARUM
MICHAELE
ACADEMIA
SECTION
PRO GRADU DOCTORATUS
SOMNIGLIUS IN MEDICINA
HENRICUS LITSTORFF
SILVIAE AN. JUVII
TRAJECTI
ACADEMIA
Typographi

**DEO,
PATRONIS,
COGNATIS,
ATQUE
AMICIS.**

SACRUM

DISPUTATIO MEDICA

IN A U G U R A L I S,

DE

Venæ-Sectionis Ufu & Abufu.

Enæ-Sectionis Græcis φλεβοτομία, à φλέψ vena & τέμνω seco, dicitur, est emissio sanguinis per venam secundum longitudinem sui contextus fibrosi, mediante chirurgico instrumento dextre adhibito, dissectam.

§. I I.

Ne autem Herculeo & Generoso hoc medicaminis genere utentibus successus infidus, irritus vel infelix obtingat, ante omnia œconomix nostræ, præsertim autem sanguinis ideam & notitiam quantum possibile claram & distinctam proponemus, exinde enim sponte quasi de ejusdem Ufu & Abufu dijudicari poterit. In hisce autem enucleandis pro angustia pagellarum more Academico ventilandarum procedam, 1. inquirendo quid sit humor, 2. quid sit sanguis, 3. in quibus vasis contineatur, 4. ejus munia & effecta in nostra machina. Hoc vero feliciter ut succedat, Divinum exoramus Numen.

§. I I I.

Humor est quodcunque corpus fluidum, sensus nostros incurrens, naturaliter in suis vasis contentum & elaboratum. Hinc aer ejusque subtiliores particulæ extra humorum definitionem eliminantur, quamvis sint requisita absolute necessaria ad fluiditatem inducendam, augendam & conservandam, utpote quæ alibi suos debent ortus, nomina & actiones etiam extra corporis nostri peripheriam conservantes. Spiritus etiam animales & si velis vitales & naturales hisce annumerandi veniunt, utpote summe mobiles vel potius actu in motu existentes, tenuissimi & propter summam ejus

subtilitatem insensiles, adeoque maxime activi, & secundum Anaxagoram æthereæ materiæ æmuli, i. e. corpusculis sphericis congesti. Hocce vero fluidum animale qua ratione circum-rotationem particularum, ad sphericam figuram inclinationem & motum propulsivum intestinumque acquisiverit conservetque secundum naturæ semel inditas leges, illud Physicis committimus. Sufficiat nobis humorum succinctam notitiam Medicam ob oculos posuisse, nempe illorum productionem natalitias sedes obtinuisse è fluida alimentorum assumptorum parte, expressa per ventriculi contractionem, modificata per salivam in ore, per lympham è glandulis & suis vasculis circa ventriculum & reliquas solidas partes disseminatis propullulantem, tandemque per spiritus animales, ex nervoso genere profluentes. Hisce sua non levia adferunt auxilia aeris partes subtiliores, superficieum multitudinem & divisionem procurantes, secessum puri ab impuro facilitantes, motumque necessarium vitalem inferentes, non raro autem prout in sequentibus patebit actiones & figuras eorum nimis exaltantes vel deprimentes, manifesto subsequente vitæ nostræ incommodo.

Inter humores merito primarium sibi vendicat locum sanguis rutilante rubedine conspicuus, motu insigniori torrentis instar præditus, naturaliter in Corde, Venis & Arteriis contentus. Undenam originem ducat, quasnam permeet vias & quæ vasa lustret; Anatomicorum filii nos edocent: Obiter in illud coincidunt, nemine refragante, à ventriculo ad ductus chyliferos & venam subclaviam viam patefieri in Cordis thalamos, ubi ad ulteriorem mixturam & progressum viam acquirit sat patulam per Aortam ascendentibus & descendentibus ramis instructam. Hinc irrigans alluit omnes Machinæ nostræ partes, donec ab arteriis receptus, ulteriorem commutet per venas gradum, (in copia hic illic depositis, longiore itinere etiam absumptis particulis) iterum festinat ad Cor. In hac parte nobilissima, partim novis & excellentioribus restauratus particulis, partim ope contractionis ventriculorum Cordis, ad majorem fluiditatis & exaltationis terminum evehctus, pristino alacriori incedit progressu, munia sua præcipue vegetativa haud segniter exequens, ubi plenisque aliis humoribus in pabulum cedit.

§. V.

Sanguis igitur ex alimentis in Chylum versis elaboratus, innumeris instruitur particulis mole & figura differentibus: In hoc enim tanquam in Oceano nostri microcosmi, continentur omnia corpuscula tam solidis quam fluidis dicata, revolutioneque perpetua in hunc defluunt quivis humores, rivulis nempe minimis in mare immensum decidentibus, ut miscela & motu non intermissis, vitam sustentent sensitivam & vegetativam nostræ machinæ. Ex illo fonte vasto, postmodum hauriuntur reliqua, humores diversos constituentia; hæc autem quomodo fiant breviter percurrere libet. In sanguine congestæ particulæ, nec arcto nec indissolubili junguntur nexu, sed in quasvis vias & infinitas ramificationes propulsus, ubique his aut illis particulis convenientes repperit poros & tubulos, in quos sese insinuantes, ab aliis secernuntur particulæ, inque cannulas seu ductus proprios deponuntur, ubi pro pororum aut tubulorum diversa constitutione, diversi etiam producantur humores. Sic Spiritus Animales in cerebro & nervis conficiuntur, Lympha in glandulis & vasis lymphaticis, Bilis in vesicula fellea, vasculis biliaris, in hepate disseminatis, Semen in suis vasis & testiculis, Urina in renibus & ureteribus &c. producantur; hi omnes succi colore, consistentia aliisque attributis externis differentes, concurrunt ad individui conservationem, ita ut uno deficiente aut redundante, illiada prosilient malorum.

§. VI.

Humorum effecta naturalia præcipua sunt primo Communicationem totius Machinæ in omnibus & singulis ejus partibus factam rectam conservare, ita ut hoc motu ima summis respondeant, & quasi vinculis illis fluidis combinata unam ducant vitam; eo beatiorum quo æqualiori progressu & magis rita mixtura instructa sese offerant, secundo, loco particularum depauperatarum, novam materiam suppeditare inque locum consumptæ substituere; corpus enim animale continuè decrescit, hinc ut augeatur iterum continuè quoque opus habet. Tertio subsidenciam vasorum & tubulorum præcavere, ad liberam respirationem & diaphoresin obtinendam tantopere necessariam ad functiones omnes ritè & legitime exequendas. Quarto sensum ut & integrum motum ipsius Machinæ hydraulico-pneumaticæ retinere in statu integro. Hæc phænomena indefinen-

ter sese offerunt, quamdiu corpus in perfecta sanitate conservatur, humores nec excessu, nec defectu nec figura alterati cernuntur, sanguis debite instructus omnibus moleculis & corpusculis extiterit, vasa sat parula & pervia remanserint, facultatibus & functionibus suis gaudentia motibusque naturalibus auscultantia, secus autem ubi advenerit, omnia metuenda suspiciendaque.

§. VII.

Humoribus naturaliter in suo ortu & statu consideratis, pergo ulterius ad causas & effecta motus eorundem. Omne corpus ab alio moveri extra dubium est, hinc omne fluidum in nostro corpore contentum ab aliis prementibus & propellentibus corporibus de loco in locum cogi, absolute statuo: Hæc vel ab extra accedunt, vel ab internis dependent particulis mobilissimis, cui motui etiam non minimam præbet ansam vasorum contractio & dilatatio.

§. VIII.

Externa motum primum præbentia, sunt aëris partes subtiliores, omniaque igneo vigore instructa aut eundem accelerantia, ut ignis vulgaris, exercitia vehementiora, balnea, frictiones violentæ, angustationes vasorum &c, Hæc suo jure utentia, sanguinem & humores premunt & penetrant, corpusculaque ferocius percellunt. Hinc calidiori existente celo rarior humorum consistentia, motus vivacior, effluvia multiplicata, & per consequens jactura major particularum observatur, totumque corpus tumidius cernitur. Ignis & frictiones sensum manifestum caloris, rutilantem rubedinem, sudores copiosos & spirituum agitationem auctam inducunt, Exercitia aërem circumfluum agitantia, per inspirationem admissam copiosorem, & pressiones majores vasorum agitatorum, ipsos humores & præcipue sanguinem exastuare faciunt. Idem sentiendum de balneis cutis poros dilatantibus, excretionem lymphæ serique in glandulis subcutaneis vasculisque minimis lymphaticis contenti stimulantibus, unde reliqua vasa suos ad loca exinanita deferentia succos, tandem in motum concitatioem trahunt omnes corporis humores.

§. IX.

Internæ particulae sunt ex quæ sunt minimæ molis, & quæ sunt figuræ sphericæ & acutæ. Inter minimas merito halitus recensendi,

fendi, ex alimentis in ventriculo degentibus, motu intestino laborantibus & inter sese colluctantibus, producti, per totum corpus sese dispergentes, spiritusque ex tempore quasi refocillantes, calorem nativum illico saepius restituentes & motum imminutum de novo quasi redintegrantes, ut patet in fame & frigore correptis. Spiritus in Cerebro & nervoso genere hospitantes, focum caloris sibi proprium videntur vindicare, utpote quorum nutu & influxu omnis machina viget & calet; eorum enim ope quis neget cordis munia fervido motu absolvi? sphaericae particulae, praesertim in oleosa sanguinis parte nidulantes, non minimum constituunt focum igneum, nam in iisdem Biolychnium nostrum latitat, quo mediante facta rectaque perstat nostra Machina. Hae enim partes circumrotationi aptissimae, facile de loco in locum cedunt, una se cum abripiennes quaevis corpora majoris molis obvia, quae hoc modo tandem in minutias atteruntur, & figurae alterationes subeunt. Biliosae particulae etiam jure merito ob oleaginositatem, hunc sibi vindicant locum & effectum, quippe earum auxilio exaltationes variae & motus saepius feroces in apricum prodeunt, ut passim in morbis acutis obvium venit.

§. X.

Angustia vasorum compensanda motus celeritate humorum illuc vi à tergo intrusorum non praeterenda, exinde enim pleraque manifesta inflammationis signa petuntur. Hic quid incuses parum refert, redundantiam nempe humidi prementis & arietantis, vel ipsarum viarum compressionem, ita ut sufficienter dilatari nequeant, inidonea postmodum receptacula fluidorum violenter dehinc ibidem vias sibi struentium. Hinc corpuscula motu sibi arctius incumbentia elasticas acutasque in actum reducunt particulas, fibrillas nerveas, post abrasionem mucii vasorum denudatas, sensibili modo afficiunt, & spirituum per oscula nimis posthac hiantia influentiam promovent: Sensus dein acuti, tristes & dolorifici in parte inflammata exsurgunt, turbæ excitantur in sanguine ab effluviis & miscelis corpusculorum acrium male figuratorum, tandemque totum corpus ad motum igneum convertitur, sese manifestantem per Erysipelas, Phlegmone, Febres, Vigiliis, Deliria, sitim inexplebilem, Ruborem, Dolorem acutum punctorium &c. Tandiu autem perse-

verare

verare observantur omnia recensita symptomata, donec aut vasa depleantur, aut ab heterogeneis particulis liberentur, aut discontinuationem contextus fibrosi vasa ipsa permiserint, quod summo pere præcaveri debet à Medico prudenti, ut & ne ipsi humores vappescant, corrumpanturve, situm aut acridinem lethiferam concipientes, ut in Gangræna Sphacelo &c. fieri solet.

§. XI.

Redundantia humorum, præsertim vero sanguinis Plethora dicta, præcedentibus etiam annumeranda. Luxurians enim Chylus è ventriculo optime constituto delatus in massam sanguinis, ejus copiam & abundantiam in vasis confert, unde distensa premunt subjacentes nervos, vasa lymphatica, membranas, tendines &c. diaphragmatis motui aliquo modo resistunt, thoracis dilatationem impediunt plurimorumque symptomatum causa existunt: inde insuper vasorum nimis extensorum rupturæ metuendæ, viriumque debilitationes suspiciendæ veniunt, nisi dextre illud præcaveatur. Ubicunque enim sanguis aut rarior aut copiosior animadversus fuerit, statim vel hospitari ibidem peregrina corpuscula, vel provenitum uberrimum laudati, nimis autem prædominantis & vasa replentis sanguinis, ut & ferocientium spirituum peccare audacter pronunciat Medicus experientissimus.

§. XII.

Succincta & brevis præcedens enucleatio nos sensim deducit ad differentias motus sanguinis omniumque fluidorum nostrum corpus occupantium. Motus aut est naturalis, aut præternaturalis sive potius contra naturam. Naturalis dependet à bona figura & mole corpusculorum motorum, convenientium nostræ Machinæ ejusque legibus, unde dicuntur homogenæ particulæ. Hæc adaptatio figuræ & molis respicit vasa maxima & minima, per quæ non interrupto cursu transitum liberum obtinent humores, in majores & minores superficies disponendi, secundum canalium, majorum & ramificationum etiam exilitate visum fere superfluentium, cavitates varias. Hinc si vasorum subsidentia vel approximatio cursum illum seu motum progressivum alteraverit, aut si ordo, nexus & moles humorum fuerint inversi, aut si amplius spatium tumidi & luxuriosi humores requisiverint, ex tempore instabilis sese prodit fluidorum natura, transeuntium ad malignas naturæ nostræ heterogeneas particulas.

§. XIII.

§. XIII.

Angustatio enim vasorum inflammationem profert, saltem quamdiu vegeti adhuc existunt humores celerius per colla arctiora propellendi. Inflammatio debetur salinis acribus particulis, vehementius circa mutuas superficies sese exercentibus, per attritiones & circumrotationes vehementiores aliorum corporum subtiliorum, vi sibi vias parantium; ipsa densiora corpora concutiuntur, decutiuntur tamdiu, donec nexum & situm amittant pristinum. Inversio vero figuræ corporeæ, mutatam immediate emergere facit actionem. Corpora enim fortius ad se mutuo pressa, superficies miris afficiunt modis, prout nempe aspera, plana, æqualis, inæqualis, longa, rotunda, densa, rara &c. fuerit textura & superficies. Sic ubi constantior extiterit molis corporeæ extensio, per catervas aliorum corporum pergens, instar fermenti rapidissimi agit, ad nuncium suum quævis obvia disponens, crasin humorum infinite alterans; ut patet in morbis malignis, febribus, inflammationibus, venenis acribus &c. strages horrendas exhibentibus. Inconstantia fluidorum nulla in re æque se prodit quam in stagnatione etiam leviori, feviunt enim perpetuo in mutuas superficies, quas deradunt, perterebrant, imo totaliter destruunt, nisi motu liberiori propulsivo instructa à nimis diu continuatis ictibus solvantur. Patet hoc in omnibus compositis fluidis aquosis diutius retentis, inde enim natum proverbium, putrescunt!, ni moveantur aquæ. Addendum hisce incommodum non minimi ponderis, respirationis difficultas à vasorum repletionem orta: Hinc enim ventilatio interpellatur, refrigeria consueta pro magna parte cessant, halituum exoneratio minor & propulsio levior naturali observantur, unde anhelare quasi semianimes calore inconsueto correpti coguntur, particulæque ad motum intestinum magis disponuntur, in ruinam ægri conspicientes.

§. XIV.

Incommoda è motu violentiori procedentia, tot ac tanta sunt, ut integrum tractatum ad plenariam elucidationem exoptularent. Sufficiat hic tantum revocasse præcipua superius commemorata, ut ad medelam generalioremi mihi propositam me accingam. Ut corpus calorem concipiat, debet aëreas, elasticas, acutas &c. admittere particulas, debet angustioribus terminis coërceri, debet

celerrime propelli, debet ad validas attritiones cogi, debet in varias moleculas acres &c. diripi, figura motu & numero differentes. Hæc requisita quamdiu in mobili vigore perstant, tamdiu effecta visuntur integra, nempe totius corporis exæstuatio solito major, rubedo externa cum levi intumescencia cutis, dolor exquisitus circa nervosum genus, vigiliæ, inflammationes harum aut illarum partium solidarum, Febriles insultus & morbi acuti. Hisce quomodo adversari conveniat, sequentia docebunt.

§. X V.

Contraria contrariis curari plerumque pronunciant Medici, ideoque generale remedium ex adverso huic motui fervido oppositum excogitandum venit. Certum est è supra dictis, calorem præternaturalem in nobis oriri à nimia pressione aëris incumbentis & approximatione arctiori superficialium se invicem tangentium, fricantium diutiusque alterantium, spicula salina è claustris suis eventantium &c. Ubi igitur illa tollitur gravitas incumbentis oneris superficialis, cessat reactio violenta ignea corporum, ob aëris humidioris interventum superficiem à superficie secernentis, dein placidiori propulsione instruendorum. Antehac vero aëri ingressus liberior negatus, vi elastica, premens superficiem extimam fortius illam ad reliquas adigebat, (uti hoc patet ex omnibus experimentis de gravitate & elasticitate aëris desumptis) pondus onerosum inducens suo incubitu, nunc autem tantum de pondere & densitate detrahit, quantum de illo admittitur inter singulas superficies. Aëris igitur liberior admissio intra tubulos absolute necessaria ad raritatem obtinendam, ejusque facilius influxus ab omni parte tanto magis exoptandus, ut ejus ope independentia conservetur, & divisibilitas superficieularum, quibusvis poris & vasculis accommodandarum.

§. X V I.

Venæ-Sectionem sanguinis emissionem procurans huic scopo inservire nemo inficias ibit, quicumque accuratius perpenderit, nullum dari vacuum, sed in locum partis crassioris succedere tenuiores exiliorisque molis particulas, liberius postmodum illud corpus lustrantes & permeantes. Nil autem facilius locum occupare potest, quam aër ejusque partes subtiliores, unde in evacuati corporis nidos ruit incumbens aër, spatiola exinanita replens. Dicere

cere quis posset hic contradictionem foveri, nempe si aër vacuum iterum suppleat locum, pristina repletio permaneret, adeoque præcedens incommodum non tolleretur. Verum respondeo hanc repletionem multum differre à præcedenti, in hac enim diffunditur fluidum in vasa leviter evacuata ore hianse aërem in gremium suum excipiens & admittens, unde minor resultat densitas, corpusculaque magis divisa per intermedium aërem minus se invicem afficere permittuntur, fluctuatione illius acriores impetus eludente. Ad- do quod flexibilia & mollia magis evadant corpora, antehac per compressionem rigidiora minus cedentia reddita.

§. X V I I.

Alterum incommodum tollendum in Calido motu, est sensa- tio nimis dolorifica, vigilias & reliqua incommoda adducens. Hoc autem unice dependet à nimia nervearum fibrarum tensione & vel- licatione à rigidis acutis particulis producta. Imo cum dilatationi locus non conceditur sufficiens, omnes & singulae partes vix ac ne vix quidem munus ullis funguntur nisi ad propriam dilacerationem funestam tendentibus. Sicciora enim evadunt membra acuto sensu prædita, humido aqueo sufflaminato, particulae acres suo jure u- tuntur, Spiritus concitant, cerebrum distensum reservant, somnum profligant &c. hinc per consequens quod caret alterna requie, du- rabile non est. Hisce accedunt excrementa diutius retenta, acerri- mæ putredinis notas haud raro inferentia.

§. X V I I I.

Depletio vasorum sanguiferorum, miris modis omnibus his phe- nomenis satisfacit. Ubi enim sanguis detrahitur, multum acris ma- teriæ expellitur una cum sanguine, fortior succedit respiratio, in- sensibilibiter exonerans halitus feroces, vasa magis contrahi & dila- tari liberius queunt, ad expulsionem fœculentiorum obtinendam & elaborationem succi congrui acquirendam. Ex quibus sequitur pleraque saltem symptomata mitigari aut tolli ope Venæ-Sectionis, in plurimis si non omnibus morbis calidis, modo caute & circum- specte adhibeatur, alias enim gladium furenti commiseris.

§. X I X.

Observanda in Venæ-Sectione sunt plurima, antequam pretiosis- simus vitæ Thesaurus exhauriatur. Primo ut vires ægri sufficien- tes adsint, ne inter sanguinis detractionem anima fugam petat su-

um hospitem deferens. Secundo malignitas materiæ peccantis est examinanda, ne liberius vagans, ad partes principes deferatur, nunc ignobiliores obsidens: Ideoque præstat venam secare in principio morbi antequam fixiores sedes occupaverit materia, ad malignam inibi figuram ulterius deflectens. Tertio aëris constitutio expendenda, si enim pestiferus & contagiosus, non facile Venæsectionem permittit sine noxio ingressu ejusdem. Quarto tempestates anni & regionum diversitates sunt dijudicandæ: Sunt enim calidæ & moderatæ tempestates magis dicatæ venæsectioni, quam nimis frigidæ & humidæ, utpote virium dejectiones & refrigeria nimia conciliantes. Quinto partes corporis affectæ dilucide cognoscendæ, omnes enim morbi caput & Thoracem afficientes optime venæsectione curantur, ut Inflammationes Meningum, Angina, Pleuritis, Peripneumonia &c. omniaque deliria, tam meticulosa quam furibunda, aut saltem per eam potior via ad curam sternitur. Sexto processus morbi est judiciose trutinandus: Sic in principio prævenimus morbi sævitiam, in augmento ejus malignitatem, in statu haud temere aliquod corpus venæsectioni committendum, nisi vires & motus illud designent ut eo citius ad declinationem tendat morbus. Sic in Febris remissionis aut intermissionis tempus est arripiendum tanquam venæsectioni maxime accommodum.

§. X X.

Hæc medela etiam instituenda ubi Plethora vasa & vires delasfat, imo in tali casu reiterari poterit, ut sensim depleantur vasa, aura aërea imprægnanda, pondera graviorum exoneranda. Ubi sanguis hic illic gravior constitit minitans plenariam extravasationem, admodum conducit Venæsectio, ad pristinam fluiditatem, revocans eundem & vasorum molestiam tollens. Tempus matutinum & vernale commodissimum Venæsectioni existit, nisi morbi vehementia illud expectandum dissuasit. v. g. Ubi fervor nimius, inflammationes partium, Febres continuæ & intermittentes calidiores, vigiliæ nimix &c. ægrum molestaverint; ubi doloris vehementia spiritus nimis irritat ad torridos motus, convulsiones & deliria adferentes.

§. X X I.

Venæsectio distinguitur in, Evacuatoriam, ubi mere intendimus sanguis-

fanguinis copiam imminuere, verbi gratia ut in Plethora: Derivatoriam, ubi à summa ad imam partem vel contra Medicus fatigat humores deducere à loco scilicet affecto illos distrabendo, ut in mensibus obstructis &c. Revulsoriam, ubi in partem oppositam sanguinem, per venam ibidem dissectam, deferre, aut saltem ab illo loco amandare desiderat, ægroti curam instituens ut in Pleuritide &c. Quamvis hisce distinctionibus & nominibus pertinacius non innitar, sufficienti enim præcedentes intentiones generales Medicæ, quibus addere licet eandem eo majoris usus futuram, si quam proxime ad partem affectam institui possit, hoc enim modo ad motum & divortium constituuntur particule acres.

§. X X I I.

Dissectio venarum in plerisque cute objectis fieri potest, modo sufficienter obvia & conspicua sint, turgidulaeque appareant. Ut plurimum autem aperiuntur vena frontis, vena temporalis, vena sublingualis ranina dicta, jugularis externa (sunt qui non lubentes hanc secant, quod nimis magna esset, sed videre hoc saltem est in Canibus quod jugularis interna minor, externa vero major, in homine vero contrarium invenitur, ideoque eam secare licet) vena basilica in brachio mediana & cephalica, in manu salvetalla, in pede saphena & ischiadica. Has omnes dignoscere licet aut visu aut tactu, quem in finem manu calente membrum tam ante quam post deligationem aliquoties fricetur, vel si illa minor sit, aut profundius lateat, aquæ calidæ idem immergatur, aut spongia calida foveatur, unde venæ intumescunt. Vinculum autem injiciatur ita, ut venæ-sectionis punctum illo à corde remotius sit, quo sanguis per venas refluus, repagulo quasi hoc interceptus, venam magis distendat, quod in venarum jugularium aliarumque capitis sectione, mantili collum leviter constringente perficitur. In lori interim applicatione cavendum primo, ne cutis venæ superinstructa sursum ut communiter fieri solet, nec quovis modo extra situm naturalem protrahatur, nam leviter saltem laxata fascia, redit illa statim ad locum pristinum, & venæ vulnus occludit, indeque sanguinis effluxus impeditur, & coagulatio sive trombosis excitatur. Secundo ipsius lori constrictio, haud arcta nimis sit, in corporibus potissimum gracilibus, quippe hoc facile comprimerentur arteriæ per quas nihilominus sanguis affluit, pariter

justo laxior potissimum in subjectis crassioribus, aut venam non satis continet, aut ob renitentiam musculorum ac pinguedinis venam non sufficienter comprimendo, refluxum sanguinis magis inhibet. hinc dignotio & sectio venæ difficilior redditur, aceductio sanguinis turbatur.

§. XXXIII.

Quantitas detrahendi sanguinis vix determinari potest, quoniam ad morbum & vires respicere cogitur Medicus prudens: Ponderus autem rarius excedat una vice libram unam, nisi urgente summa necessitate. Repetitæ venæsectiones etiam admodum frequentes esse non debent, ne vires prostrantur. Delirantes vero in genere venæsectionem frequentem facilius sine magna virium jactura sustinent, quam reliqui, exceptis Plethoricis & iis, quibus consuetudo venam aperiendi invaluit.

§. XXXIV.

Tradito sic venæsectionis Usu, ad ejus Abusum ulterius me confesso, qui tam frequens est, ut & apud Germanos in commune ablit proverbium, dicentes, ubi hominem sine præmeditato consilio aut ratione ex abrupto aliquid incipere vident; *Es komt ihm an wie denen Bauern das Aderlassen*. Hic præsertim consideranda veniunt in prioribus Thesibus tradita de sanguine & humoribus, ut & aëris effecta, quibus addi conveniunt intentiones Medicæ venam aperiendam indicantes. Sanguinem esse internum fluentum maximum nostri microcosmi, continens innumeras particulas, œconomix nostræ sustinendæ destinatas, dein huic è vicinis vasibus communicari tam spiritus quam alios humores, sensui, motui & vegetationi corporis inservientes, deteximus. Hinc facile liquet, per sanguinis emissionem, non purum putum sanguinem, sed etiam spiritus, Chylum, particulasque balsamicas evacuari.

§. XXXV.

Aërem humidiorum post venæsectionem insinuatam, ob ejus interventum, ventilationi liberiori inservire, pronuntiavimus. Is autem copiosius admissus, calorem extinguit, spiritus sufflammat, sanguinem ad acorem perducit, viscerumque tonum debilitat. Hoc patet in penuria sanguinis, & immediate post venæsectionem, ubi ægri sæpius horripilatione & frigore corripuntur, animi deliquiis infestantur, hæmorrhoidibus divexantur, ad alvi secessum & vomitum

mitum stimulantur, pallidi redduntur &c. Ideoque caute procedendum, ne interiora nimis vacua reddita, succo balsamico potiori priventur, aërisque injuriis tota machina objiciatur destruenda. Quod satis liquet in doliis pro maxima parte vacuis, in quibus contenta fluida citissime acefcunt aut vappescunt, per aërem particulas ibidem alterantem, & ad alium situm vel ordinem disponentem. Hoc eo magis patet, ubi liquores in exanthlato vase contenti, corruptioni diutissime resistunt, ob aërem exhaustum, ut demonstrant experimenta per anthliam pneumaticam desumpta.

§. X X V I.

In excessu admissa phlebotomia etiam mollem subsidentiam laterum permittit, omnem tonum labefactat, unde propulsivus motus per contractionem & dilationem cavitationum festinandus pro magna parte cessat, vibrationes & irradiationes spirituum retardantur, tandemque omnes functiones languescunt, præ torpore, flacciditate & corrugatione vasorum. In locum autem succedunt e ventriculo to cbiiditea rudior Chylus, acidæ, aquosæ particulæ simul austeræ & terrestres, Cachexiam, Hydropem & id genus morbos Chronicos in scenam tragicam proferentes.

§. X X V I I.

E datis sufficienter patet morbos frigidos Chronicos & longos tardo pede procedentes, venæsectionem aut rarius requirere, aut omnino respuere; Regiones Septentrionales præ Meridionalibus illam curam difficilius permittere, multo minus reiterationes frequentes concedere ob magis crassum & scorbuticum aërem: Pestifero tempore, ob subitam virum prostrationem & malignitatem cordi facilius communicantem, nunquam au traro vena secanda. Idem sentiendum in Ulceribus malignis & inflammationibus acrioribus, diutius pedem fixiorem prementibus, nisi symptomata necessitent, multo minus in languido & enervi corpore illa est tentanda. Quæ ut spero sufficienter Benevole lectori circa Usus & Abusum Medelæ tantopere decantata. Faxit Deus T. O. M. ut nunquam cruentas immittamus nostræ curæ commissis ægris manus, militem non Medicum sic agentes, ne illa repetuudarum lex strenua, internam provocet conscientiam, sanguinem temere fudisti, sanguine proprio libandum.

COROLLARIA.

I.

Venæ-sectio semper debilitat & depauperat sanguinem.

II.

Attamen Phlebotomia absolute est necessaria in Medicina.

III.

In morbis frigidis instituta venæ-sectio, balsamum vitæ nostræ fluidum tollit, relinquendo solidiorem in statum versas particulas, obstructionis authores.

IV.

In morbis calidis repetitæ venæ-sectiones enervant & vappescere cogunt humores, postmodum morbis chronicis fundamenta sternentes.

V.

In venæsektione sanguis varius non educitur.

VI.

Per venæ-sektionem sanguis qua sanguis non mutatur.

VII.

Materia peccans ope venæ-sektionis nunquam tollitur.

VIII.

An Hemorrhagiæ & Hemoptysi venæ-sectio sæpius iterata conducatur, Problema esto.

F I N I S.